

DWERGELFENBANKJES EN DWERGPORIA: HET GESLACHT *ANTRODIELLA* IN NEDERLAND

Eduard R. Osieck¹ & Peter-Jan Keizer²

¹ panurus@ziggo.nl ² p.j.keizer@planet.nl

Osieck, E.R. & Keizer, P.-J. 2020. The poroid genus *Antrodiella* in The Netherlands. *Coolia* 63(2): 61-70.

Several new species of *Antrodiella* have been described in recent years. Moreover, *Antrodiella semisupina* is now considered an American species, not occurring in Europe. The species which were formerly called *A. semisupina* in The Netherlands, are presented in this paper: *A. onychoides*, *A. leucoxantha*, and *A. faginea*. These species are distinguished by small differences in fruitbody shape (resupinate or pileate), ecology (associated with other polypores or not), presence of clamps, and spore shape. An identification key is presented.

Vroeger, in de laatste decennia van de vorige eeuw, werd in Nederland een beperkt aantal kleine, bleke elfenbankjes-achtige paddenstoeltjes op dood hout onderscheiden, met hoeden die veelal niet meer dan 1 cm van het substraat afstaan en met kleine poriën. Herkenning in het veld ging toen middels de zogenaamde bijtproef:

- Was het hoedje gemakkelijk op de kaaszwam-manier door te bijten, d.w.z. het is kaasachtig en niet taai, en heeft het heel kleine poriën (tot 10/mm), dan moest het de Kleine kaaszwam (*Skeletocutis nivea*) zijn (bij grotere poriën en dikkere hoeden andere kaaszwammen).

- Was het hoedje taai en beslist niet doorbijtbaar, met ca. 5 poriën/mm en gewoonlijk breder dan 1 cm, dan was het het Gewoon (*Trametes versicolor*) of Gezoneerd elfenbankje (*T. ochracea*), in beide gevallen betrof het dan bleke en niet of nauwelijks gezoneerde vormen.

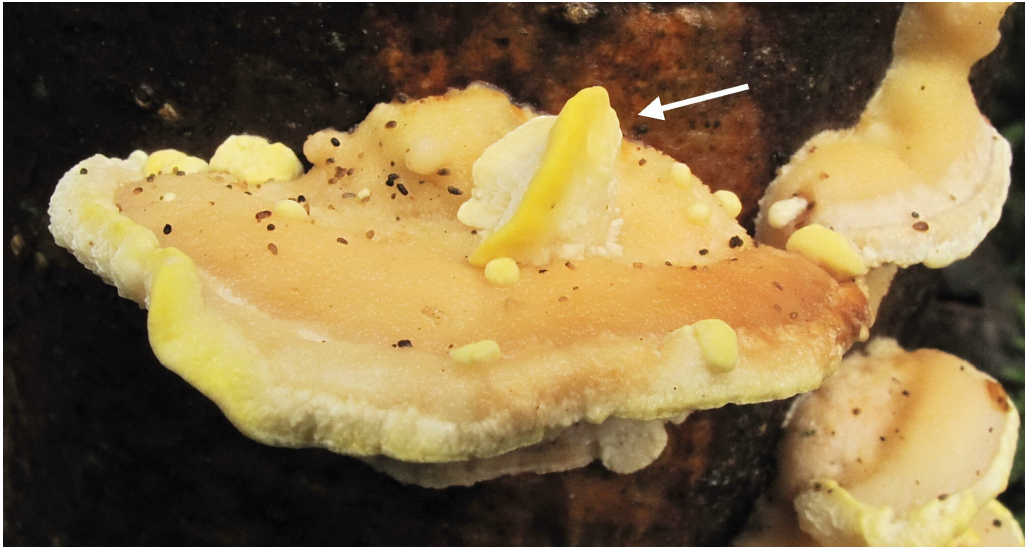
- Was het hoedje minder taai en met enige moeite door te bijten, en het aantal poriën 5/mm of iets minder, en met gewoonlijk niet meer dan ongeveer 1 cm afstaande hoedjes, dan ging het om het Wit dwergelfenbankje (*Antrodiella semisupina*).

Op deze wijze “gedetermineerd”, bleek dat het Wit dwergelfenbankje een vrij algemene soort was. Zo werd tijdens onderzoek in Drentse moerasbossen (Keizer 1985) deze soort op een totaal van 2152 waarnemingen 39× gevonden, overwegend op wilg, els en berk, in deze volgorde van voorkeur voor boomsoort. Het meest kwam het Wit dwergelfenbankje voor op wilgen in elzenbossen.

Nieuwe ontwikkelingen

Sinds de afgelopen ruim 10 jaar is er modern onderzoek gedaan aan de groep van kleine witte polyporen behorend tot het geslacht *Antrodiella* (Miettinen, Niemelä & Spirin, 2006). Hieruit is gebleken dat er meerdere soorten *Antrodiella* zijn te onderscheiden op grond van het al dan niet resupinaat groeien, geringe maar constante verschillen in sporenmaat, en dergelijke. Interessant genoeg blijkt een flink aantal van de soorten in dit geslacht in associatie te groeien met andere soorten polyporen en korstzwammen. Een aantal van de onderscheiden soorten is elk met een andere gaatjeszwam geassocieerd. De aard van die samenleving is onbekend; mogelijk betreft het parasitisme of is het door de andere zwam verteerde hout

Figuur 1. Geelgerand elfenbankje (*Antrodiella serpula*), Bremerbergbos, Oostelijk Flevoland. Na het vallen van de tak waar het vruchtlichaam op groeide, is een nieuw hoedje op de oorspronkelijke hoed gegroeid (geotropie, zie pijl). Kenmerkend voor deze soort zijn de stevige ongezoneerde hoeden (in doorsnede min of meer driehoekig) met vers een gele groeirand. De bovenzijde is beige tot gelig en vaak pukkelig.

Figuur 2. Gesploos dwergelfenbankje (*Antrodiella onychoides*), Smoddebos, Losser (foto: Marian Jagers, inzet linksonder: P.-J. Keizer, inzet rechtsonder: Nico Dam). Voorbeelden van groeiwijze met alleen hoedjes. Poriënlaag soms aflopend met smalle hoedkanten (zie voor details ook de foto's in Coolia 56: 212). Inzet rechtsonder: basidiën met eenvoudige dwarswand (geen gesp). Dit kenmerk kan ook vastgesteld worden aan generatieve hyfen, maar die zijn moeilijk te vinden tussen overheersende skelethyfen.

geschikt geworden voor vestiging. Verder ontdekten deze auteurs dat *A. semisupina* een Amerikaanse soort is die niet uit Europa bekend is. Dit roept natuurlijk de nodige vragen op. Welke naam moeten we dan toekennen aan de vondsten die we hier met *Antrodiella semisupina* hebben aangeduid? Komen er in Nederland (ook) meerdere van deze verwante soorten voor en zo ja, welke dan? Hebben we wel voldoende gelet op een mogelijk samenleven van *Antrodiella*'s met andere polyporen, zoals in het artikel van Miettinen *et al.* wordt gesteld, en wat is overgenomen in het standaard determineerwerk van Ryvarden & Melo (2017)? Wij hebben dit in elk geval in Nederland zelden tot nooit bewust gevonden, terwijl de waardgaatjeszwammen hier algemeen voorkomen, zoals Echte tonderzwam (*Fomes fomentarius*) en Paarse dennenzwam (*Trichaptum abietinum*).

***Antrodiella*'s in Nederland: vaak Gesploos dwergelfenbankje**

In het navolgende willen we presenteren wat de situatie voor Nederland is wat betreft het geslacht *Antrodiella* (Nederlandse naam: (dwerg)elfenbankje of dwergporia, verder kortweg dwergelfenbankjes), voor zover nu bekend. Soorten van dit geslacht zijn in het algemeen vrij gemakkelijk te herkennen. Het bevat soorten die een klein, elfenbankjesachtig uiterlijk hebben, bleek van kleur zijn met ongezoneerde, kale hoedjes, taai weefsel (di- of trimitisch), aanliggend (resupinaat) of afstaand van het hout groeien, in het hout een witrot veroorzaken en heel kleine sporen hebben, niet langer dan 5 μm . De gemakkelijkst herkenbare *Antrodiella* is het Geelgerand elfenbankje (*A. serpula*), dat in ons land voornamelijk voorkomt op de hogere zandgronden in midden, oosten en zuiden van het land. Deze soort is door zijn formaat en herkenbaarheid een buitenbeentje in het geslacht (Figuur 1). Het Geelgerand elfenbankje werd vroeger in het geslacht *Trametes* ("echte elfenbankjes") geplaatst. Verreweg de meest algemene (in bijna een derde van de atlasblokken) is het al genoemde Wit dwergelfenbankje, maar het is dus de vraag welke soort of soorten dat nu betreft. Voorheen werd het Wit dwergelfenbankje in het veld gedetermineerd, determinatie vereist volgens de Standaardlijst (2013) ook verder geen microscopisch onderzoek. De eerste auteur heeft sinds 2011 al zijn vondsten van (dwerg)elfenbankjes behorend tot het geslacht *Antrodiella* microscopisch gedetermineerd. Daaruit bleek dat 21 van de 30 vondsten (12 vindplaatsen) betrekking hadden op het Gesploos dwergelfenbankje (*A. onychoides*, Figuur 2). De vondsten werden op allerlei soorten loofbomen gedaan: beuk 7 $\times$, esdoorn 3 $\times$, eik 3 $\times$, es, els, hazelaar, kers, linde en wilg (alle 1 $\times$; onbekend 2 $\times$). Het Gesploos elfenbankje kan alleen worden herkend aan de cilindrische (in plaats van ellipsoïde), vaak iets gekromde sporen, in combinatie met het ontbreken van gespen aan de generatieve hyfen. In december 2012 (Raaphof, Bunnik) werd door de 1^e auteur op een eikentak een dwergelfenbankje gevonden met cilindrische sporen (3,5–4,8 $\times$ 1,8–2 μm) en de aanwezigheid van gespen (Figuur 3): *Antrodiella leucoxantha*, een nieuwe soort voor ons land. De "steekproef" van dwergelfenbankjes geeft een aanwijzing dat een aanzienlijk deel van de dwergelfenbankjes die in het veld werden aangeduid als "*A. semisupina*" in werkelijkheid het Gesploos dwergelfenbankje betreffen. *A. leucoxantha* lijkt in elk geval veel zeldzamer dan *A. onychoides*.

En een derde soort: Weerschijsdwergelfenbankje

Dit kan echter niet het gehele verhaal zijn want het "Wit dwergelfenbankje" (*A. semisupina*) heeft in tegenstelling tot het Gesploos dwergelfenbankje, ellipsoïde sporen. Dat blijkt niet alleen uit buitenlandse literatuur (o.a. Jahn 1979, Breitenbach & Kränzlin 1986)

Figuur 3. Bleek dwergelfenbankje (*Antrodiella leucoxantha*), december 2012, Raaphof, Bunnik. Deze soort is macroscopisch niet te onderscheiden van het Gesploos dwergelfenbankje. Inzet linksboven: generatieve hyfe met gesp, inzet linksonder sporentekening (maatstreepje = 4 μ m; tekening P.-J. Keizer).

maar ook uit de beschrijving van de eerste Nederlandse vondsten die in de jaren 1972–76 werden gedaan (van der Laan 1977). De vondst van een dwergelfenbankje op een oude Elzenweerschijnzwam (*Mensularia radiata*) in november 2012 gaf de eerste aanwijzing om welke soort het zou kunnen gaan: *Antrodiella faginea* (Osieck in Veerkamp 2013: 211-213). Deze soort is voor het eerst in 1986 uit Tsjechië beschreven (Vampola & Pouzar 1996). Het duurde tot najaar 2015 dat eindelijk bevestiging werd verkregen over het voorkomen van de soort in Nederland. Begin november werd met Menno Reemer (EIS Kenniscentrum voor Insecten en andere ongewervelden, Naturalis) en Ida Bruggeman een bezoek gebracht aan een elzenbroekbosje bij Leusden (Ut) op zoek naar het Geelgerand elfenbankje. Dit is de waardzwam van de broekbosbreedvoet (*Agathomya alneti*), een vliegje dat voor zijn voortplanting is aangewezen op het Geelgerand elfenbankje. Vele mycologen zullen bekend zijn met een verwante soort, de tonderzwbreedvoet (*A. wankowiczii*) die veroorzaker is van de kenmerkende tepelgallen bij de Platte tonderzwam (*Ganoderma lipsiense*). Het Geelgerand elfenbankje werd op die excursie gevonden en Menno Reemer slaagde erin om uit de in het vruchtlichaam aanwezige larven imago's (volwassen vliegjes) te kweken. Dit betrof de eerste vondst van dit vliegje voor Nederland (Reemer & De Jong 2016).

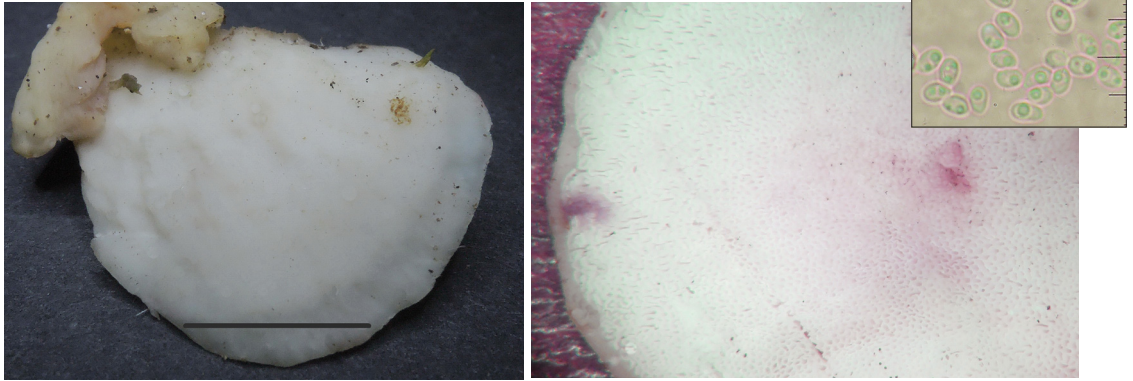
Tijdens dezelfde excursie werden op diverse omgevallen stammen van els en berk ook dunne hoedjes en resupinate groeiwijzen van een ander dwergelfenbankje gevonden (Figuur

Figuur 4. Weerschijnzwamdwerghelfenbankje (*Antrodiella faginea*) groeiend op oud vruchtlichaam van de Elzenweerschijnzwam (*Mensularia radiata*) op een verrot berkenstammetje, november 2012, Woldlakebos, Weerribben.

4). Op grond van de kleine ellipsoïde sporen ($3,2\text{--}3,8\text{--}(4) \times 2\text{--}2,5\text{ }\mu\text{m}$) moest dit *Antrodiella faginea* zijn, inmiddels benoemd als Weerschijnzwamdwerghelfenbankje (Figuur 5). De determinatie werd bevestigd door Otto Miettinen (Finnish Museum of Natural History, Helsinki). Op de poriënlaag van één van de hoedjes was een violette tint waarneembaar, wat een goed kenmerk is, maar die helaas vaak ontbreekt. Ook dit materiaal bevatte breedvoetlarven, die blijkens de door Menno Reemer opgekweekte imago's behoorden tot twee andere soorten: Elegante dwergelfenbankbreedvoet (*Agathomya elegantula*) en Donkere dwergelfenbankbreedvoet (*A. boreella*). Laatstgenoemde breedvoet, die tot 2014 niet werd onderscheiden van *A. elegantula*, was nog niet bekend van *Antrodiella faginea* als waardzwam (Reemer & De Jong 2016). Al met al een mooi resultaat van de gezamenlijke excursie. In totaal is het Weerschijnzwamdwerghelfenbankje nu 8× door de 1e auteur gevonden (zie tabel 1; incl. nadeterminaties van herbariummateriaal). Opmerkelijk is het dat slechts één van de acht vondsten werd gedaan op een zwam, terwijl dat vaak als belangrijk kenmerk wordt gebruikt (o.a. Ryvarden & Melo 2017, Dörfelt & Ruske 2018). Miettinen *et al.* (2006) merken dan

Figuur 5. Weerschijnzwamdwerghelfenbankje (*Antrodiella faginea*) verzameld van elzenstam, oktober 2016, Leusden. Deze soort groeit vaak resupinaat of heeft dunne hoedjes. Bovenzijde (links), deel onderzijde (rechts) en sporen (inzet). De grootte van dit hoedje bedroeg $1,8 \times 1,5$ cm en de dikte 3 mm (balkje = 1 cm). Een paarse tint op de poriënlaag (onderinset) vormt een bruikbaar determinatiekenmerk maar is vaak niet aanwezig.

ook terecht op dat: “Yet many finds show no connection to species of Hymenochaetaceae [a.o. *Mensularia*, *Phellinus*], and the link to a preceding species is evidently weaker than in, for instance, *A. pallescens* or *A. citrinella*.” Vermoedelijk is niet zo zeer de (gelijktijdige) aanwezigheid van vruchtlichamen van deze soorten van belang, maar de omstandigheid dat vertering van hout door één van deze soorten het substraat geschikt maakt voor vestiging van dwergelfenbankjes.

Resupinate *Antrodiella*: Dwergporia

Binnen het geslacht *Antrodiella* zijn er in ons land drie strikt resupinate (korstvormende) soorten (verder aangeduid als dwergporia). Met witte tot roomkleurige vruchtlichamen lijken deze soorten nogal op elkaar: Nauwe dwergporia (*A. romellii*), Wijde dwergporia (*A. ichnusanana*) en Parasietelfenbankje (*A. parasitica*). Nauwe dwergporia (voorheen: Dwergporia) staat al lang op de Nederlandse lijst, maar de andere twee zijn recente aanwinsten. Dwergporia's vormen kleine vruchtlichamen (lengte max. 6 cm). Ze zijn in het veld niet zonder meer van andere resupinate poroïde houtzwammetjes te onderscheiden (zie de sleutel voor determinatiekenmerken).

De Wijde dwergporia, pas onlangs beschreven (2005), is bekend van slechts één vondst van Oostvoorne (1963), die oorspronkelijk door de vinder (M. Donk) was benoemd als Nauwe dwergporia. De vondst werd herkend als Wijde dwergporia door Mietinnen et al. (2006) in het kader van hun onderzoek naar Noord-Europese *Antrodiella*-soorten. Door het vervallen van de 1e vondst van de Nauwe dwergporia, werd een vondst uit oktober 1994 de eerste (Smoldebos Ov., op dode loofhouttak, Mirjam Veerkamp, determinatie PJK). Sindsdien zijn er nog 5 vondsten bekend geworden waarmee het een zeldzame soort is. Waarschijnlijk komt dit vooral door de onopvallende, korstvormige vruchtlichamen.

Het Parasietelfenbankje werd in februari 2016 in de Loonse en Drunense Duinen door de 1^e auteur gevonden op een dennentak op en bij de Paarse dennenzwam (Figuur 6). Het beige vruchtlichaam op de donkere tak en dennenzwam was een opvallende verschijning. Sporenvorm (breed ellipsoid), sporenmaten ($3-4 \times 2,5-2,8 \mu\text{m}$) en groeiwijze gaven de

Datum	Plaats	Substraat	Bijzonderheden
1/10/2010	Stammenderbos, Schinnen (Li)	Berk (<i>Betula</i>)	kleine hoedjes
2/12/2011	Blikkenburg, Zeist (Ut)	Populier (<i>Populus</i>)	kleine hoedjes
12/11/2012	Woldlakebos (Ov)	oude <i>Mensularia radiata</i>	resupinaat, waardzwam op berk
25/10/2014	De Kurk, Driebergen (Ut)	Els (<i>Alnus</i>)	smalle hoedjes en resupinaat
5/11/2015	Leusden (Ut)	Els en Berk (<i>Alnus</i> , <i>Betula</i>)	met hoedjes, hoedkanten en resupinaat
3/10/2016	Hoogland (Ut)	Els (<i>Alnus</i>)	met hoedjes
2/9/2017	De Kurk, Driebergen (Ut)	Haagbeuk (<i>Carpinus</i>)	dunne hoedjes
25/10/2017	Tichelberg (Gr)	Berk (<i>Betula</i>)	grotendeels resupinaat

Tabel 1. Overzicht van vondsten van het Weerschijnzwamdwerfelfenbankje (*A. faginea*).

doorslag bij de determinatie. De soort is pas kort geleden beschreven uit Tsjechië (Vampola 1991), maar is inmiddels ook bekend uit veel andere Europese landen, waaronder België (niet ver van de grens met Nederland), Duitsland en Denemarken. De Nederlandse naam is ontleend aan de naam in Vlaanderen waar de soort al eerder is vastgesteld. Hiermee loopt de naam uit de pas met de meeste andere *Antrodiella*-soorten, temeer daar “bankje” niet van toepassing is op deze resupinate soort.

Determinatie van *Antrodiella*-soorten

Determinatie van dwergelfenbankjes is geen sinecure, omdat de (kleine) sporen daarbij een belangrijke rol spelen waarvoor een microscoop nodig is. De enige uitzondering is het Geelgerand elfenbankje (*A. serpula*) dat meestal gemakkelijk te herkennen is (zie boven). Verwarring is vooral mogelijk met kleine, bleke vruchtlichamen van elfenbankjes (*Trametes*), maar deze hebben langere sporen (6–8 µm). Het advies is om bij de determinatie altijd eerst een sporee te maken. Dan ben je er zeker van met rijpe sporen te doen te hebben. Dat kan het makkelijkst door het vers verzamelde zwammetje met de poriën verticaal naar beneden gericht op een objectglaasje te leggen en daarna één tot enkele dagen vochtig weg te leggen op een koele plek (ijskast). Meestal is dit zo succesvol dat de sporenmassa als een witte laag op het glaasje ligt. De sporen kunnen dan direct onder de microscoop worden bekeken of een druppeltje met sporen kan op een apart glaasje worden overgebracht. Deze methodiek heeft als voordeel dat het oorspronkelijke glaasje kan worden bewaard bij een herbariumcollectie (bij de kartering gewenst voor alle *Antrodiella*-soorten behalve *A. serpula*). Onderstaande sleutel is voornamelijk gebaseerd op microscopische kenmerken. Het substraat (boomsoort of andere zwam) vormt een belangrijke aanwijzing maar biedt onvoldoende houvast voor zekere determinatie. Dat geldt zelfs voor de Parasietelfenbankje want ook de Valse tandzwam (*Schizopora radula*) wordt soms bij de Paarse dennenzwam aangetroffen (Figuur 6).

Tenslotte

Onder de benaming “Wit dwergelfenbankje” gaan in ons land drie soorten schuil: Gesploos dwergelfenbankje (*Antrodiella onychoides*), Bleek dwergelfenbankje (*A. leucoxantha*) en Weerschijnzwamdwerfelfenbankje (*A. faginea*). De meeste oude waarnemingen (tot ca. 2000) zullen in de Verspreidingsatlas (www.verspreidingsatlas.nl/O255049) worden opgenomen onder de verzamelsoort “*Antrodiella semisupina* sl, incl. *faginea*, *onychoides*”. Illustratief

Figuur 6. (links) Parasietelfenbankje (*Antrodiella parasitica*), groeiend op en naast Paarse dennenzwam (*Trichaptum abietinum*), februari 2016, Loonse en Drunense Duinen; (rechts) Valse tandzwam (*Schizopora radula*) samengroeiend met Paarse dennenzwam, Driebergen. De Valse tandzwam is in dit geval gemakkelijk te herkennen aan de doolhofachtige gaatjes maar regelmatige gaatjes komen bij deze soort ook voor.

is dat zelfs uit de beschrijving van de eerste drie vondsten in Nederland (1972–76) blijkt dat dat niet één soort betrof: “Spores ellipsoïd, flattened at one side, hyaline, smooth-walled, inamyloid, $3-4(-5) \times 1,5-2,5 \mu\text{m}$.” (van der Laan 1976). Weliswaar wordt gesproken over ellipsoïde sporen (kenmerk *A. faginea*), maar “flattened at one side” en sporenmaten wijzen ook op een andere soort (*A. onychoides*).

Helaas is voor zekere determinatie van de meeste soorten microscopisch onderzoek nodig. Bij vondsten op els en berk is er een goede kans dat het om het Weerschijnzwamdwergeffenbankje gaat. Een andere aanwijzing voor deze soort is de aanwezigheid van dunne hoedjes met al dan niet een paarse tint op de poriënlaag. Dan loont het zeker de moeite sporen te onderzoeken of in elk geval een sporee te maken om toekomstig onderzoek te vergemakkelijken.

In de sleutel is ook een opmerking opgenomen over *Antrodiella pallescens*, die nog niet in ons land is vastgesteld. Indien het dwergelfenbankje op hout is gevonden dat is aangetast door Echte tonderzwam (die vooral op beuk en berk voorkomt), dan moet men alert zijn op deze soort. De sporen van deze soort zijn aan één zijde vaak afgeplat of zelfs iets concaaf (ingedeukt). De meeste Scandinavische vondsten welke in het verleden zijn benoemd als Wit dwergelfenbankje (*A. semisupina*), hadden waarschijnlijk betrekking op deze soort (Ryvarden & Melo 2017).

Foto's van de 1e auteur, tenzij anders vermeld.

Kenmerken van *Antrodiella*-soorten in Nederland

*Q = gemiddelde sporen lengte/sporen breedte; sporenmaten gemeten in katoenblauw, waardoor de maten kleiner kunnen uitvallen dan in water; morfologie en maten ontleend aan Miettinen et al. 2006. p/mm = per mm.

Soort	Ecologie	Macroscopie	Sporen (μm)*	Voorkomen
Cylindrische, soms iets gekromde sporen, breedte 1,5 – 2 μm en Q gemiddeld 2,0 – 2,5				
<i>Antrodiella serpula</i>	associatie met Elzen-en Beuken-weerschijnzwam	Hoedjes of aflopend met hoedkanten, gaatjes 4-6 p/ mm	3,6–5,0 $\times$ 1,8–2,2 Q = 2,0-2,2	Wijd verspreid op de zandgronden
<i>Antrodiella ichnusana</i>	vooral op els	Resupinaat, gaatjes 4-5 p/ mm	4,0–5,2 $\times$ 1,8–2,1 Q = 2,3–2,4	Nieuw voor Nederland (1 ^e vondst 1963)
<i>Antrodiella onychoides</i>	op allerlei loofbomen	Meestal aflopend met hoedkanten, gaatjes 5-8 p/ mm	3,2–4,8 $\times$ 1,6–1,9 Q = 2,0–2,4	Weinig gemeld maar vermoedelijk algemeen
<i>Antrodiella leucoxantha</i>	op allerlei loofbomen	Hoedjes of hoedkanten, gaatjes 5-6 p/ mm	3,2–4,5 $\times$ 1,5–1,9 Q = 2,0–2,5	Nieuw voor Nederland (vastgesteld 2012)
Ellipsoïde sporen, breedte 1,5–2 μm en Q gemiddeld 1,6–2,1				
<i>Antrodiella faginea</i>	op hout verteerd door (of op) weerschijn- of vuurzwammen	Hoedjes of resupinaat, gaatjes 6-8 p/ mm	2,8–3,7 $\times$ 1,8–2,2 Q = 1,6–1,7	Nieuw voor Nederland (vastgesteld 2015)
<i>Antrodiella pallescens</i>	op hout verteerd door Echte tonderzwam	Hoedjes tot resupinaat, gaatjes 6-8 p/ mm	3,0–4,1 $\times$ 1,7–2,0 Q = 1,7–2,1	NIET in Nederland
Ellipsoïde sporen, breedte 2–3 μm en Q gemiddeld 1,3–1,7				
<i>Antrodiella parasitica</i>	op Paarse dennenzwam	Resupinaat, gaatjes 5-6 p/ mm	3,2–4,1 $\times$ 2,2–2,9 Q = 1,3–1,7	Nieuw voor Nederland (1 ^e vondst 2016)
<i>Antrodiella romellii</i>	op allerlei loofbomen, vooral eik	Resupinaat, gaatjes 5-7 p/ mm	3,4–4,4 $\times$ 2,3–2,9 Q = 1,4–1,7	Zeldzaam (1 ^e vondst 1994)

Literatuur

- Breitenbach, J. & Kränzlin, F. 1986. Pilze der Schweiz, 2. Mykologische Gesellschaft Luzern.
- Dörfelt, H. & Ruske, E. 2018. Die pileaten Porlinge Mitteleuropas. Morphologie, Anatomie, Bestimmung. Springer Spektrum, Berlin.
- Jahn, H. 1979. Pilze die an Holz wachsen. Busschesche Verlagshandlung, Herford.
- Keizer, P.J. 1985. Oecologie en taxonomie van houtbewonende Aphyllophorales in moerasbossen in Drenthe. Doctoraalverslag Landbouwhogeschool, Wageningen.
- van der Laan, H.F. 1977. Newly recorded in the Netherlands—III. *Tyromyces semisupinus*. Persoonia 9: 279–280.

Sleutel voor de Nederlandse soorten van dwergelfenbankjes en dwergporia (*Antrodiella*)

De sporentekeningen zijn met toestemming ontleend aan Ryvarden & Melo (2017).

- 1a.** Hoedjes bij vers groeiende exemplaren geelgerand en knobbelig; 4–6 poriën/ mm; vaak op els of beuk in aanwezigheid van een weerschijnzwam **Geelgerand elfenbankje** (*A. serpula*)
- 1b.** Hoedjes, indien aanwezig, wit of met beige tint en glad; al dan niet in aanwezigheid van een andere houtzwam, meestal op enigszins verteerd hout 2
- 2a.** Sporen cilindrisch, soms iets gekromd (breedte 1,5–2 µm); vruchtlichaam met hoedjes, aflopend of resupinaat 3
- 2b.** Sporen (breed) ellipsoïd (breedte 2–3 µm); vruchtlichamen met dunne hoedjes, aflopend of resupinaat 5
- 3a.** Wijde gaatjes (4–5/ mm); strikt resupinaat; sporenlengthe gem. 4,5 µm **Wijde dwergporia** (*A. ichnusana*)
- 3b.** Niet deze combinatie van kenmerken; sporenlengthe gem. < 4,0 µm 4
- 4a.** Generatieve hyfen zonder gespen **Gesploos dwergelfenbankje** (*A. onychoides*)
- 4b.** Generatieve hyfen met gespen **Bleek dwergelfenbankje** (*A. leucoxantha*)
- 5a.** Sporenbreedte gem. ca. 2,0 µm, sporenzijden convex; meestal op loofhout (o.a. els, berk, beuk) **Weerschijnzwamdwerelfenbankje** (*A. faginea*)
- Indien sporen aan één zijde afgeplat of zelfs concaaf en groeiend op hout verteerd door Echte tonderzwam dient rekening te worden gehouden met *A. pallescens* (niet uit Nederland bekend)
- 5b.** Sporenbreedte gem. ca. 2,5 µm; strikt resupinaat; op loof- of naaldhout 6
- 6a.** Op naaldhout, meestal op dennenzwam (*Trichaptum*); 3–6 poriën/ mm **Parasietelfenbankje** (*A. parasitica*)
- 6b.** Op loofhout; 6–8 poriën/mm **Nauwe dwergporia** (*A. romellii*)

Miettinen, O., Niemelä, T. & Spirin, W. 2006. Northern *Antrodiella* species: the identity of *A. semisupina*, and type studies of related taxa. *Mycotaxon* 96: 211–239.

Reemer, M. & de Jong, H. 2016. De Nederlandse breedvoetvliegen en basterdbreedvoetvliegen (Platypetisidae & Opetiidae). *Entom. Ber.* 10 (supplement).

Ryvarden, L. & Melo, I. 2017. Poroid Fungi of Europe. 2nd edition. *Synopsis Fungorum* 37.

Vampola, P. 1991. *Antrodiella parasitica*, a new species of polypore. *Czech Mycol.* 45: 10–14.

Vampola, P. & Pouzar, Z. 1996. Contribution to the knowledge of the Central European species of the genus *Antrodiella*. *Czech Mycol.* 49: 21–23.

Veerkamp, M. 2013. Moerasbossen in de Kop van Overijssel. *Coolia* 56: 201–213.

